

Лариса Лазаренко, аспірант

Бердянського державного педагогічного університету

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються питання впливу допрофільної підготовки і профільного навчання на професійне самовизначення майбутніх вчителів трудового навчання на основі аналізу дослідження сформованості професійної спрямованості студентів індустріально-педагогічного факультету Бердянського державного педагогічного університету.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовка людини до професійної діяльності завжди була важливим соціально-педагогічним завданням, від розв'язання якого багато в чому залежить рівень економічного й культурно-технологічного розвитку суспільства. Крім того, професія дуже впливає на спосіб життя, тип мислення, моральні якості й поведінку людини.

В умовах нових соціально-економічних відносин, створеного ринку праці, росту безробіття різко загострилася проблема підготовки функціонально грамотних, професійно мобільних фахівців, здатних швидко адаптуватися до мінливого соціального й професійно-виробничого середовища.

Сучасна молодь виявляється не підготовленою до життєдіяльності в новій соціально-економічній ситуації. Втрачається сенс праці й професіоналізму, ідеальний образ професіонала найчастіше підмінюється ідеальним способом життя, відбувається переоцінка моральних цінностей, серйозному перекручуванню піддалася система уявлень про престижність освіти й професії.

Дослідження вказують на існування в молодіжній свідомості протилежних тенденцій професійної соціалізації. Перша несе у собі позитивні життєві орієнтації, пов'язані з бажанням продуктивно і чесно працювати, здобувати нові знання й уміння. Але набирає сили інша тенденція, що характеризується прагненням "робити гроші" будь-якими методами і ціною.

Дослідження також показують, що переважна більшість (80%) молодих людей досягають професійної зрілості ближче до 30-ти років, тобто за межами молодіжного віку. Кожна третя молода людина не має професії [5, 3].

Ці обставини зумовлюють необхідність посилення підготовки молоді до адекватного соціально-професійного самовизначення ще на шкільній лаві: свідомого вибору профілю навчання

у старшій школі, чому повинна сприяти допрофільна підготовка учнів.

Мета статті. Дізнатися, чи відбувся процес професійного самовизначення студентів педагогічного ВНЗ – майбутніх вчителів трудового навчання.

Виклад основного матеріалу. Під самовизначенням розуміється процес, що має обов'язкові наступні етапи:

- розуміння людиною себе, своїх потреб;
- побудова уявлень про "зовнішнє", про ті вимоги, що ставить це "зовнішнє" (наприклад, та чи інша діяльність);
- співвідношення першого ("внутрішнього себе") з другим ("зовнішньою рамкою");
- перевірка на співвідношення першого другому;
- у разі відповідності людина бере на себе вимоги "зовнішнього" (наприклад, діяльності).

Людина, яка вміє у своїй свідомості здійснювати зазначені процедури, має здібності до самовизначення. Така людина, як правило, відповідально ставиться до діяльності, не відчуває невизначеності та дискомфорту, адекватна ситуації та вміє здійснювати не випадковий вибір.

Формування ініціативної, функціонально грамотної й професійно мобільної особистості починається у школі, де формуються і розвиваються інтереси й здібності учнів.

Об'єктивна важливість вивчення проблеми професійного самовизначення зумовлена тим, що перехід до профільної школи на старшому ступені передбачався без включення у цей процес основної школи і відповідно, без проведення системної підготовчої роботи в основній школі. Тому учні випускних дев'ятих класів основної школи відчувають серйозні труднощі при виборі профілю навчання у старшій школі. Зазвичай вони здійснюють цей вибір під впливом випадкових факторів: "за компанію" з товаришами, за порадою дорослих, які часто неадекватно оцінюють

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ШКОЛИ

здібності та можливості дітей. Нерідко школярі потрапляють під вплив засобів масової інформації та суспільних стереотипів, вважаючи, що мають достатньо інформації про ту чи іншу професію і саме цим пояснюють свій вибір профілю навчання.

Усе це свідчить, що у дев'ятикласників, як правило, професійні наміри ще не сформовані, у них практично немає підстав для вибору профілю навчання у старших класах, що вказує на необхідність проведення допрофільної підготовки.

Неможливо не враховувати і той факт, що випускники основної школи, які вирішили продовжити навчання у 10–11 класах, переважно націлені на вступ до вищого навчального закладу і при визначенні профілю навчання їх, перш за все, цікавить обрана майбутня спеціалізація (Покаг Е.С.).

Школа, отже, є заручницею вищої школи. Частина старших школярів та їх батьки готові прийняти школу будь-якою, якщо вона гарантує вступ випускників у ВНЗ, які відповідають рейтингу батьків [1, 3 – 5].

З іншого боку, за даними соціологічних досліджень, лише 12% випускників загальноосвітніх шкіл вважають, що існуюча загальна освіта достатня для успішного навчання у ВНЗ, проектування майбутньої професійної кар'єри, а більшість представників вищої школи вважають необхідною додатковою спеціалізовану підготовку для успішного проведення вступних іспитів і подальшого навчання у ВНЗ (звідси і репетиторство, і платні курси, і підготовчі відділення ВНЗ).

Вивчення теоретичних джерел і практичного досвіду сучасної школи свідчить про створення навчальних закладів нового типу, формування профільних класів і груп, спираючись лише на навчальний освітній ресурс, а це не дає можливості максимально враховувати здібності, потреби і професійні інтереси учнів.

До причин такої ситуації можна віднести: відсутність державної зацікавленості у соціальному супроводі підготовки майбутніх кадрів ще на шкільній лаві; відсутність бажання педагогічної громадськості приділяти належну увагу психолого-педагогічній підтримці самовизначення школярів. Головний їх аргумент – надати знання, інше прийде само собою. До того ж, у батьків немає належної педагогічної культури надання допомоги своїм дітям у розв'язанні цих питань (вони, як правило, або недооцінюють здібності дітей, або їх переоцінюють). Дуже слабкий взаємозв'язок між усіма суб'єктами освітньої діяльності: відсутня спадкоємність школи між початковою, середньою і вищою освітою (С.Н. Чистякова).

Соціологічні опитування показують, що 60 % старшокласників мають нестійкі інтереси до професійної діяльності, близько 70 % школярів не володіють методами вивчення своїх професійних можливостей, близько 50 % випускників загальноосвітніх шкіл не мають усвідомленого професійного наміру. Це призводить до того, що в професійні навчальні заклади часто потрапляють випадкові люди, у яких немає прагнення й можливості досконало опанувати обрану професію.

У цьому сенсі педагогічні вищі навчальні заклади не виняток.

Щоб дізнатися, чи відбувся процес професійного самовизначення студентів педагогічного ВНЗ – майбутніх вчителів трудового навчання, нами проведено дослідження у ході якого виявлені:

- 1) рівень ставлення до навчання;
- 2) професійна спрямованість особистості;
- 3) схильність до певного типу професії;
- 4) індивідуальні здібності студентів та їх відповідність обраній професії;
- 5) професійні ціннісні орієнтації майбутніх вчителів трудового навчання.

Експериментом було охоплено більше 200 студентів третього і четвертого курсів індустріально-педагогічного факультету Бердянського державного педагогічного університету – майбутніх учителів трудового навчання.

Спочатку студентам була запропонована анкета визначення ставлення до навчання у вищому навчальному закладі, питання якої охоплювали прагнення до навчання взагалі, прагнення до навчання за обраною професією, прагнення до навчання заради отримання диплома про вищу освіту, зацікавленість предметами, які викладаються.

Результати анкетування наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Курс	Рівень ставлення до навчання у %		
	низький	середній	високий
3 курс	72,7	20,4	6,9
4 курс	60	24	16
Середній показник	66,35	22,2	11,45

Після проведення аналізу отриманих результатів можна зробити наступні висновки: у студентів спостерігається тенденція відсутності

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ШКОЛИ

зацікавленості у навчанні взагалі, про що свідчить те, що 66,35% респондентів мають низький рівень ставлення до навчання. Більшість у своїх відповідях говорять, що вчать заради того, щоб отримати вищу освіту і практично не бачать себе у ролі вчителів загальноосвітньої школи і вступили на індустріально-педагогічний факультет тому, що не вступили на інший факультет, або тому, що так порадили батьки, бо це пов'язано з матеріальним становищем сім'ї тощо.

Але, як свідчить порівняльний аналіз, у процесі навчання студенти починають усвідомлювати, що вчитися необхідно не тільки для того, щоб отримати диплом про вищу освіту, але й заради отримання знань, умінь та навичок, які потрібні у майбутньому дорослому житті та трудовій діяльності. У ході бесіди зі студентами четвертого курсу ми з'ясували, чому на четвертому курсі високий рівень ставлення до навчання майже удвічі вищий за показники відповідей студентів третього курсу. За рік навчання, після переходу від загальноосвітніх дисциплін молодших курсів до спеціалізованих дисциплін змінюється ставлення до обраної професії, і певна кількість студентів починають замислюватися над тим, щоб піти працювати за обраною спеціальністю, особливо у світлі реформування загальної середньої освіти і введення профільного навчання, про яке вони дізналися після активної педагогічної практики у загальноосвітніх школах.

Однак різниця між показниками низького та високого рівня ставлення до навчання дуже велика, і, на наш погляд, це свідчить, що процес професійного самовизначення студентів у період навчання у загальноосвітній школі не відбувся або відбувся частково, в окремих його етапах.

Наступним етапом нашого експерименту було дослідження спрямованості особистості.

У психологічній науці першим виділив спрямованість у самостійну підструктуру особистості С.Л. Рубінштейн та відніс до неї не тільки мотиви, а й потреби, інтереси та ідеали. Л.І. Божович підкреслила, що в основі спрямованості лежить стійка домінуюча система мотивів. Н.Д. Левітов визначив спрямованість як відношення особистості до діяльності. К.К. Платонов, розглядаючи спрямованість як одну з підструктур особистості, вважав, що спрямованість особистості є її вищим рівнем і має ряд якостей – рівень, широта, інтенсивність та стійкість – та форм – бажання, інтереси,

схильності, ідеали, світогляд та переконання [5, 10 – 11].

Мотивація особистості педагога обумовлена її спрямованістю, вона складається з ціннісних орієнтацій, мотивів, цілей, ідеалів.

Провідним компонентом у позначеній структурі є педагогічна спрямованість особистості, що розглядається як мотивація вибору професії вчителя, головне в якій – орієнтація на розвиток особистості учня. Стійка педагогічна спрямованість – це прагнення стати, бути і залишатися вчителем [2].

Спрямованість особистості насамперед визначає систему базових відношень людини до освіти та до самої себе, єдність її поведінки та діяльності.

Незважаючи на різні погляди, дослідники сходяться на тому, що спрямованість виражає сутність особистості, визначає її цілісність та стійкість і має ряд якостей.

З метою виявлення спрямованості, нами була застосована методика “Квадрат спрямованості особистості”, де до розгляду студентам було запропоновано 36 понять, що характеризують різні цінності людини, які розміщені у певному порядку відношення до певної групи: спрямованість на себе (СС); спрямованість на групу інших (СГ); спрямованість на позицію (СП); спрямованість на справу (ССпр); спрямованість на професію (СПр); спрямованість на самоствердження (ССт).

Після проведення оцінки запропонованих цінностей, відповідно до інструкції методики та обробки анкети, зроблені висновки про те, яка із запропонованих цінностей більшою мірою сприймається студентом.

Отримані результати пропонуються до розгляду у таблиці 2.

Таблиця 2

Місце за рангом	СС	СГ	СП	ССпр	СПр	ССт
	%	%	%	%	%	%
1	11,76	5,8	23,5	14,94	24,2	19,8
2	15,2	5,4	25	25,2	4,4	24,8
3	23,8	24,2	16,1	25,3	-	10,6
4	6,2	11,76	12,03	23,9	21,51	24,6
5	13,1	16,8	5,4	14	35	15,7
6	23,4	35	15,1	5,8	15,2	5,5

Як свідчать дані таблиці, на першому місці 24,2% студентів мають спрямованість на професію (СПр); 23,5% – спрямованість на позицію (СП); 19,8% – спрямованість на самоствердження (ССт); 14,94% – спрямованість на справу (ССпр); 11,76% – спрямованість на себе і лише 5,8% – спрямованість на групу інших.

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ШКОЛИ

Цінності цієї групи, такі, як уміння швидко сходитися з дітьми, уміння надавати допомогу іншим, брати активну участь у діяльності групи є, на наш погляд, необхідними у педагогічній діяльності. Однак цінності цієї групи, навпаки, мають найбільший показник (35%) на останньому місці за рангом.

Хоча більшість студентів, які брали участь у дослідженні і мають спрямованість на професію, у співвідношенні з іншими групами цінностей це не свідчить, що вони мають спрямованість саме на професію вчителя. У процесі обговорення отриманих результатів, ми дізналися, що професійна спрямованість у поєднанні зі спрямованістю на самоствердження або позицію, показує прагнення студентів отримати у майбутньому таку професійну діяльність, яка надасть можливість мати достойне життя, матеріальне і моральне задоволення та самореалізуватися. Однак юнаки та дівчата припускають, що реформована система освіти надасть можливість отримати бажані блага та досягти успіху у педагогічній діяльності.

З метою виявлення схильності до певного типу професій нами була застосована методика “Квадрат професій”, за допомогою якої виявлено, чи відповідають схильності студентів обраній професії вчителя трудового навчання, яка, як відомо, належить до типу професій “людина – людина” у поєднанні з типом “людина – техніка” [3].

У методиці для оцінювання студентам пропонується ряд професій, розташованих у певному порядку, які відповідають типам професій: людина – людина (Л); людина – техніка (Т); людина – природа (П); людина – знакова система (З); людина – художній образ (Х);.

Для наочності пропонуємо розглянути таблицю 3, де наведені дані про те, які з типів професій посіли 1 – 3 місця у відповідях студентів.

Таблиця 3

Місце за значенням	Тип професії				
	Л %	Т %	П %	З %	Х %
1	52	16	8	16	8
2	28	20	12	12	28
3	4	12	24	36	24

Аналізуючи результати, ми прийшли до висновку, що більше половини студентів, які брали участь в експерименті, обрали професію згідно зі своїми схильностями до типу професій “людина – людина”. Найбільш поширені сполучення таких типів, як “Л – Т”, “Л – З”, “Л – Х”, “Т – З”, “З –

Л”. На нашу думку, такі результати є закономірними для студентів індустріально-педагогічного факультету, тому що професійна діяльність майбутніх вчителів трудового навчання тісно пов’язана з людьми, вимагає технічного, творчого і художнього мислення та ставить вимоги вміння роботи на комп’ютері, як і будь-яка інша педагогічна професія.

Індивідуальні здібності студентів та їх відповідність обраній професії також мають велике значення у процесі професійного самовизначення. Тому ми вважаємо за потрібне прокоментувати результати анкетування за методикою “Квадрат здібностей особистості”, у якій студентам пропонувалося оцінити 100 понять, що характеризують різні здібності людини таким чином, наскільки вони вважають дану здібність сформованою у себе (див. таблицю 4).

При обробці результатів був врахований порядок розташування здібностей відповідно до їх належності до певної групи: інтелектуальні (І); художні (Х); музичні (М); здібності до наукової роботи (НР); літературні дарування (ЛД); артистичний талант (АТ); технічні здібності (ТЗ); здібності до спорту (ЗС); педагогічні здібності (ПЗ); організаторські здібності (ОЗ).

Із таблиці видно, що значна частина респондентів мають інтелектуальні, спортивні педагогічні та організаторські здібності. Здібності студентів дуже різноманітні. Найчастіше зустрічаються поєднання таких груп здібностей, як інтелектуальні та педагогічні; інтелектуальні та спортивні, інтелектуальні та здібності до наукової роботи, що, на наш погляд, є показником відповідності людини обраній професії.

У процесі самовизначення суттєву роль відіграють професійні ціннісні орієнтації.

Ціннісна орієнтація особистості – зміст соціального рівня спрямованості особистості, яка взаємодіє із значимими для неї оцінками навколишньої дійсності, прикрашеними значимими емоціями. ЦОО – важливий фактор спілкування, який об’єднує у своїй структурі компонент мислення та емоційний компонент, а також важливий компонент моральних та правових здібностей особистості [4].

Професійні ціннісні орієнтації майбутніх вчителів трудового навчання досліджувалися нами за допомогою методики “Квадрат професійних ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя”.

Розуміючи під професійними ціннісними орієнтаціями вчителя елемент внутрішньої структури особистості, що виражає її суб’єктивне

**ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ШКОЛИ**

Таблиця 4

Місце за значенням	Групи здібностей (показник у %)									
	I	X	M	HP	ЛД	АТ	ТЗ	ЗС	ПЗ	ОЗ
1	22,6	9,3	1,5	6,2	7,1	6,8	6,4	22,6	10,2	6,9
2	9,6	1,6	1,8	6,9	12	7,4	7,3	9,5	10,4	33,5
3	17,2	1,9	6,1	9,3	16,1	17,2	6,9	2,2	13,3	9,8
4	20	12,8	2,3	9,9	10,7	2,1	2,3	9,6	19,5	9,8
5	21,4	-	7,1	16,2	22,9	6,6	6,5	-	1,8	17,5
6	1,6	6,9	12,9	6,8	9,7	16,4	9,6	1,7	22,6	9,8
7	1,8	17,5	12,5	17,3	6,9	13	-	6,8	22,6	1,6
8	1,7	9,7	7,3	12,8	1,5	20	17,3	16,8	6,9	6
9	-	19,6	17,1	-	9,6	19,6	2	23,1	7,3	1,7
10	1,6	19,4	23,4	1,8	28,8	6,9	-	6,5	9,7	1,9

ставлення до суспільно значимих цінностей праці і визначених компонентів педагогічної діяльності, були виділені сім груп ціннісних орієнтацій на:

- комунікативну діяльність (КД);
- діагностичну діяльність (ДД);
- прогностичну діяльність (ПД);
- організаційно-методичну діяльність (ОМД);
- конструктивну діяльність (КонД);
- дослідницьку діяльність (ДоД);
- суспільну діяльність (СД).

Результати анкетування студентів за даною методикою наведені у таблиці 5.

праці, спрямовані на суспільну діяльність (СД) та конструктивну (КонД) діяльність. Можна зробити висновок, що професійні ціннісні орієнтації студентів цілком відповідають вимогам педагогічної професії.

Висновки. Отже, у підсумку, можна зазначити, що результати проведеного дослідження ще раз підтверджують припущення про існування у свідомості молодого покоління протилежних тенденцій професійної соціалізації: юнаки та дівчата мають необхідні якості та бажання продуктивно самореалізуватися у

Таблиця 5

Місце за значенням	групи ціннісних орієнтацій: (показник у%)						
	КД	ДоД	ДД	КонД	ПД	ОМД	СД
1	31,61	-	21,05	15,78	5,26	10,52	15,78
2	26,4	10,5	10,5	21	5,3	15,8	10,5
3	5,2	15,75	31,62	-	5,2	10,52	31,71
4	20,56	15,6	15,6	3	12,5	10,8	22
5	-	21	3	15,52	28,84	28,84	2,8
6	-	15,8	9,35	16,2	32	17,3	9,35
7	5,3	26,6	10,73	26,8	11,04	12	7,53

При розгляді отриманих показників ціннісних орієнтацій особистості можна виділити наступні тенденції: третина студентів серед суспільно-значимих цінностей праці поставили на перше місце комунікативну діяльність (КД); друге місце посіли цінності, спрямовані на діагностичну діяльність (ДД); третє місце поділили цінності

педагогічної діяльності, але прагнення достойного матеріального забезпечення підштовхує їх до пошуку іншої сфери діяльності.

Тому проблема професійного самовизначення майбутніх вчителів, у тому числі і вчителів трудового навчання, сьогодні викликає пильну увагу дослідників і практичних працівників закладів освіти. Тим більше в умовах реформування загальної середньої освіти і введення профільного навчання та допрофільної підготовки, що є позитивним напрямком, який сприяє своєчасному здійсненню процесу професійного самовизначення учнів загальноосвітніх шкіл [1]. У такій ситуації вступати до того чи іншого вищого навчального закладу молода людина буде усвідомлено, володіючи певними знаннями про майбутню

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ІНДУСТРІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ДО РОБОТИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

професію та її вимоги, знаннями про свої здібності, схильності, володіючи певними вміннями та навичками, які необхідні у майбутній професійній діяльності.

1. Лернер П. *Імідж середньої школи: сприйняття, очікування* //Завуч. – № 17 – 18. – 2005. – С. 3 – 15.

2. Маркова А.К. *Психологія професіоналізму*. – М.:1996. – 190 с.

3. Павлютенков Е. М. *Управление профессиональной ориентацией в общеобразовательной школе*. – Владивосток.: Издательство Дальневосточного университета, 1990. – 175 с.

4. Платонов К.К. *Краткий словарь системы психологических понятий*. – М.: Высшая школа, 1984. – 175 с.

5. Ретивых М.В. *Подготовка школьников к профессиональному самоопределению*. – Брянск.: 1999. – 112 с.

Алла Пригодій, аспірант кафедри професійної освіти

та безпеки життєдіяльності

Чернігівського державного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ІНДУСТРІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ДО РОБОТИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розкривається значення та шляхи підготовки студентів індустріально-педагогічних факультетів до роботи у позашкільних навчально-виховних закладах. Розкриваються передумови впровадження нового курсу “Організація роботи позашкільних закладів освіти” та аналізуються результати його впровадження у практику вищої педагогічної школи.

Постановка проблеми. У сучасних умовах, коли змінюються основні акценти в усіх сферах життєдіяльності людини, гостро постала проблема підготовки підростаючого покоління до самостійного особистісно- і суспільно корисного життя. Звісно, цю проблему ефективно та на достатньому рівні розв’язує загальноосвітня школа. Однак усе частіше виникає необхідність удпрофесійній спеціалізованій підготовці молоді, яка б враховувала їхні індивідуальні особливості. Необхідно підкреслити, що минають ті часи, коли людина могла за своє активне трудове життя декілька разів змінювати напрям своєї професійної діяльності і в кожному з цих напрямів досягати майстерності. Сьогодні можна стати висококваліфікованим фахівцем лише за умови зосередження на одному напрямі професійної діяльності і постійному розвитку та вдосконаленню особистісних психофізіологічних якостей.

Як зазначено вище, школа розв’язує це завдання, але все частіше трапляються випадки необхідності спеціалізованого (індивідуального) підходу до дитини. Психологічна і педагогічна громадськість з приводу розв’язання цієї проблеми

звертається до позашкільної освіти. Це стало причиною пошуку відповіді на питання: хто і як в умовах позашкільної освіти повинен організувати розвиток дитини?

Мета статті – розкрити значення та шляхи підготовки студентів індустріально-педагогічних факультетів ВНЗ до ефективної роботи у позашкільних закладах освіти.

Завдання статті: 1) визначити дисципліни, які можуть виступати основою підготовки фахівця для позашкільних закладів освіти; 2) проаналізувати необхідність впровадження додаткових курсів та їх змісту й обсягу з метою оптимізації підготовки студента до роботи в позашкільних навчально-виховних закладах.

Новизною даної статті є розробка змісту та впровадження як самостійної дисципліни у вищій педагогічній школі курсу “Організація роботи позашкільних закладів освіти”.

Психолого-педагогічна підготовка, яку отримують студенти педагогічних навчальних закладів, як показує практика, виявляється достатньою базою для позашкільних закладів. З даного рівня підготовки можна ефективно організувати особистісно діяльнісний підхід